

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, РОДИТЕЉЕ И ВАСПИТАТЕЉЕ.

У Београду 16 Априла 1875.

Број 14

Излази четири пута
у месецу.

Претплата се шаље уредништву.
Уредништво је у богословији.

За све српске крајеве стаје на год.
60 гр. или 6 еор. на по год, 30 гр.
или 3 еор. на три мес. 15 гр. или 1
еор. и 50 нов.

Год. II.

Кратки опис Крсто-Благовештенске цркве, српског подворја, у Москви.

Црква Благовештења пресвете Богородице, која је сад црква српског подворја у Москви, најпре је била сазидана у 16-том веку под именом цркве „Свх. чудотворцак и безсребрника Кира и Јоаниа“, и имала је два престола. Главни престо био је у име пресвете Троице, а споредни — у име свх. безсребрника.

Године 1765-те императорица Катарина II. изда указ да се ова црква развали, почем и онако беше грађом својом дотрајала.

Но да би обележила спомен 1744-те године, кад је прешла у православно-руску цркву и крстила се, она, чим ступи на владу 1762-те године 28 Јунија, кад управо и пада дан свх. безсребрника, изда указ да се та црква изнова сазида. План и фасад за овај нови храм нацртао је познати у оно време архитектор Бланк, а разгледала га и одобрила сама императорица. Кад је полагао темељ цркви, присуствовала је и царица и својом руком припомогла да се стави први

камен у темељ. Исто тако присуствовала је она, и онда кад је црква довршена и освештавана, а то је било 19-г Јануара 1763 год. Значајно је да је то освештење извршио високо-преосвештени Кир-Амвросије Зертис, који је пре био јенископ Каменски, и баш у очи тог дана премештен с Крутицке на Московску катедру, те тако прву службу, коју је као митрополит царујућег великог града Москве одслужио, беше служба на освештењу цркве „*Кира и Јоана*.“

У цркви до деве певнице било је начињено „*царско место*“ са богатим накитом, на коме је стајала царица, и које је због издате грађе, у 1840-тој години разваљено и изнешено из цркве.

Црква ова од како је подигнута, па једнако до 1866-те године, била је црква парохијска-самостална, и у прво време до 1740-те године имала је 18 дворова нурије; од 1740—50-те само 8—9; а одавде до 1808-ме 7 кућа¹).

У 1812-тој години Киро - Јовановска црква прошла је онако као и остале цркве. Њу разграбише и опљачкаше французи, војници наполеона I. и однеше из ње све, што беше златно и сребрно, па чак и са икона поскидаше сребрне наките и окове.

Пошто Руси изтераше Французе из Москве, црква ова беше опет возобновљена, а одма затим доби она и другу цркву у за се (као метох) са целом њеном парохијом. То беше црква „*всѣхъ свѣтыхъ*“, а знала се под именом „*церковъ на кѣлишкѣхъ*“. И ова црква обновљена је те исте године,

¹ Ваља имати на уму, да у руским великим варошима има много цркава, које немају ни једне куће парохијске, с тога што је свуда значајан број цркава, па се нема одкуд да подмири; нарочито су у овоме оскудне биле цркве у оно време у Москви, која је по уверењу народног предања имала „*сорокъ — сороковъ церквей*“ (т. ј. 40 пута 40-т) дакле 1600 цркава. По рећи ће се: па одкуда се издржавају те цркве кад немају ни једне куће парохије? Издржавају се од целог православно-руског народа, који не-престано и сваке године путује у веће вароши на богомољу и сматра за најсветију дужност, да што више од тих цркава походи и да по могућности остави у њима своју копејку.

и у њој се служило зими, а у цркви Кира и Јоана-лети, с тога, што ова црква није имала пећи (фуруна), које су тако нужне против руских мразова, да се без њих неможе одстајати служба. Ово је тако трајало до 1860-те године, а ове године та се црква затвори с тога, што се јавила потреба да се у њу сместе утвари и сво имање девојачко-Ивановског манастира, који се те године почео обновљавати и преуређивати.

У 1866-тој години 18-Фебруара прогласи св. Синод цркву свѣхъ скатихъ за цркву самосталну, а цркву Кира и Јоана придружи к овој као метох. Последњи настојатељ Киро-Јовановске цркве беше један од најбоље заслужних московских свештенослужитеља протојереј Ј. Ф. Загорски, бивши члан московске конзисторије, а сала настојатељ цркве „сѣхъ скатихъ“. За његово време црква Киро-Јовановска имала је, заједно са кућом и земљом, што је њој припадала, око 360 квадратних хвати простора; па је тако са тим домом и са целом том земљом, по закључку св. Синода руског и највишег царског решења, покљоњена 1873-ће годиче митрополији српској и подпала под управу српске јерархије на свагда. Српска црква има, дакле, сада као што имају и четири грчких патријара, — своје подворије у Москви с црквом и с двокатним здањем, у коме на горњем боју седи српски настојатељ с братијом, а дољни кат с дућанима у три преграде дат је под аренду московском трговцу А. А. Колчанову на 6. година са арендом 1200 рубаља на годину.

Црква св. Кира и Јоанна стајала је више од 15 година затворена, па, наравно, у том доста дугом времену многа грађа отрулила је и у опште опала, да је изгледала као каква пустољина. Њу је сад требало готово изнова подићи и уредити, те да добије изглед сличан изгледу своје првашње лепоте и славе. Но у Русији скоро никад за тим не зашире. Осећање руско направм својих светиња вазда је било и вазда ће бити и остати снажно. А додајте ка овоме још и то, да је

уједињењем о цркви, спојена мисао *српске цркве*, које су чланови јединоплемени и јединоверни Русији, и на челу којих стоји митрополит Михаило, кога тако љуби и поштује вас народ руски, — па се онда нећете чудити што је ова црква тако одма нашла дародатеља за своје возобновљење. Да, благодарећи московском трговцу В. В. Сисојеву, који се за ово богоугодно дело заузео, те нешто пожртвовањем других, а нарочито са својих 10 хиљада рубаља ову цркву возобновио као што лепше и боље бити може. Она је сад снабдевена и иконостасом и свима нужним принадлежностима, на шта је потрошено 18 хиљада рубаља.

У прошлој 1874-тој години, а на жељу оних, који су ову цркву возобновили, дозволи синод да се промени првашњи назив ове цркве и да се при подизању новог престола подигне овај у част *Благовештења пресвете Богородице*, под којим се именом она и тронуше 30-г Новембра исте године, као на дан првозваног апостола Андрије, у који је пре 44 године призната политичка и црквена независност Србије. Освештење извршио је Преосвештени Алексеје, члан московске синодалне конторе, епископ б. Екатеринославски и Таганровски. С њиме су служили архимандрити: Венијамин ставропигијалног чудовог манастира; Виктор — сретенског манастира; Геннадије — подворија александријског, и Савва горњачког манастира (сада настојатељ исте цркве у москви), са више свештеника и саслужитеља. (Види опис освештења цркве српског подворја у „Сиону“ бр. 45. од прошле године).

(НАСТАВИТЕ СЕ.)

К положају православне цркве у Далмацији.

Dalmazia cattolica и не предвиђајући да је са уводним чланком свога 9-ог броја обратила већ пажњу православних далматинаца на себе, ето је, звана незвана, у 12-м броју, гдје просту изјаву неколико Срба из овог краја, издају у обрану своје цркве, узимље као предмет свога умовања, те читава три чланка тој изјави посвећује.

Ја ћу овим да одговорим на те чланке, само ми је жао да г. писца не познајем. Држи се у обште да није баш потребито знати имена пишчевог, доста је обраћати пажњу на оно, што је написано. Тог се начела и ја подпуно држим, — али дочим је г. писац удостојио спомена баш моју личност и тиме изазвао ме да му одговорим, то племенитије би било с његове стране да се је и он подписао, те бар би двобој поштен био. Доста је, чини ми се, неделикатно стати иза бусије те гађати у човјека, који ако и није баш зечије нарави, али би ипак волио знати ко у њ гађа и да ли гађа, што му је начелни противник, или што има њеке своје особите цјељи. Ако ми је начелни противник, знаћу га поштовати нешто више, него што он то знаде, ако ли је лични противник, онда ћу се другчије владати. Позивљем дакле овим г. писца да се подпише кад други пут буде хтјео узимати моју личност као предмет свог умовања, иначе нећу га моћи удостојити никаквог мог одговора и принуђен ћу бити сматрати га онаковим, каквим он неби желлио бити.

Први чланак почиње се са поетичеом сликом. Она показује да је г. писцу згодније са лирама боравити, него ли списе филозофа богослова преметати. И доиста, кад човјек прочита писчево умовање, мора га сматрати врло слабим богословом, да не рекнем, слабим у знању правила природне логике. Шта је г. писац хтјео казати са својим првим чланком, ја никако не знам. Он брка појмове о толеранцији и интолеранцији религиозној, као млади ученик Богословије, који је тек јучер почео изучавати историју цркве. Најприје г. писац осуђује, за тим одобрава, пак опет осуђује дописника талијанског листа „Il Dalmata.“ У почетку осуђује их што нам нуде књиге, из којих се можемо ми православни „правој вири“ научити, *мало ниже* каже да смо тврдоглави и да је убојито начело религиозне толеранције, него да морамо попустити и ступити у религиозно јединство, а какво је то религиозно јединство каже нам *на посљедак*, парафразујући Далматове дописнике и привађајући нам цитате из књига Делингера и Шулте-а, што су ови написали прије нег што ће се одјепити од ватиканске цркве. Каква је ту логика г. писче? кажите јасно, одобравате ли оно, што је „Il Dalmata“ о нама православнима написао, или не одобравате? Ако је прво, онда вам није било потребито мучити се толико; могли сте просто осудити нашу изјаву и казати да су право имали дописници, кад су нам свјетовали да се из књиге кардинала Тости-а поучимо и онда би се разумјели. Ако ли пак неодобравате,

онда што нисте одрјешито казали да су безразборити били Далматови писци и да ми имамо право, што наша народно-религијозна начела бранимо. Или једно, или друго; а таково писање доказује да ви, г. писче, имате сасвим друге цјели, него што је бранење нападнуте токорсе ваше цркве, или пак пишете зато само, да њешто у озбиљној религијозно-политичко-економичко-литературној „*Dalmazia cattolica*“ напишете и да њечим новим подхраните религијозни фанатизам читалаца садапохваљеног црвеног часописа.

Што се тиче *новог* начела, које сам ја, по вашем суђењу изнашао, то г. писче допустите ми, да посумњам мало о вашем здравом смислу, или пак признајте, да желите уништити мир, заподјети борбу међу православним Србима и римокатоличким Хрватима и повратити славна за вас времена унијатства у Далмацији. Без да трошим много речи у разлагању о томе, шта нас је побудило да исказемо мисао о спасоносности религиозне трпимости, која вам је румену крвцу узбунила и која вас је чак у Питагорино доба пренјела, казаћу вам само да смо ми тиме хтјели да уздржимо по могућству пређашњу слогу, која је међу православним и римокатолицима постојала и да приволимо далматинске Хрвате поштовати наша религијозна убјеђења онако, као што смо ми готови поштовати њих и у религијозном одношају. Ми смо тврдо увјерени да без узајамног поштовања народних и религиозних начела немогућан је ваљан напредак словен. живља у Далмацији; при томе одсутност тог поштовања, бездвојбено би породила у нашој отачбини такове переди, какове не мислим да би икакви поштени родољуб жедно. У виду дакле да обезбједимо себе од сваког нападаја и да ослободимо и себе и вас од великих неприлика, које би се могле породити, кад би ми вас или ви нас стали обраћати своје вјерозакону, ми исказасмо, да нисмо накани водити религијозну пропаганду међу вама исто онако, као што нисмо накани допустити да ви међу нама такову пропаганду водите. Поштена мисао водила нас је к томе, ако је пак коме воља извртати смисао наших рјечи и на темељу тога сновати којешта, нас се то нимало не тиче.

Ето вам г. писче одговора на *ново* начело, које мислите да сам ја одкрио. Ако баш озбиљно рачунате да је убитачнија по Далмацију религијозна толеранција међу православнима и римокатолицима, него ли интолеранција, онда мени друго не остаје него пожалити вас, што сте допустили да вам здрави разум толико пострада.

Још ћу вам овје рјечи казати, које треба да ви г. писче, уред-

ништво Dalm. cat. и сви други, који као ви мисле, добро упамте. Ми далматински Срби свјестни смо свог народног поноса и тврди смо у нашим религиозним убјеђењима толико, да нас никаква сила у томе поколебати не може. Ми нећемо ни под каквим начином допустити да нам се у наше светње дира и да се ма чија, била то народна, била религиозна пропаганда међу нама распростире. Ми тврди остајемо при увјерењу, да би убитачно било за све, кад би ми стали србити вас Хрвате, а знамо да би жалостне појаве изазвали, кад би стали привољевати вас да се ултрамонтанства каните и да у крило свете православне цркве ступите. Ми ћемо се клонити свега тога због оне љубави, што к нашој милој отачбини гојимо, али уједно и вас совјетујемо да се каните нападаја на нашу народност и цркву, јер би сте, вјерујте, на велико зло ударили. Особито се каните дирати нам наше православље, јер је истинитост његова проникла нам и ум и срце; са своје пак стране ми ћемо, у интересу међусобног мира, пријети жртву на олтар вјеротрпности и одказаћемо се да поучавамо вас у томе, какав је карактер ултрамонтанских начела, којима сте ви надахнути, надајући се да ће време само довести вас да поњате, до чега најпосле ултрамонтанство доводи. Ово је, ето г. писче, вама и свима осталима, mot d'ordre нас православних Срба у Далмацији!

Проникнут, као што сам, жељом да удалим све што може усколебати мир у мојој милој отачбини, мени је страшно тешко водити спорове таковог рода, који подхрањују небратске одношаје међу православнима и римокатолицима у Далмацији. Али томе ја крив нисам; кад ме изазивљу, ја морам да одговорим, — и зато да г. писцу дужан не останем, ја ћу сада промотрити оне „алем-изреке“, које је он из списка бивших научењака његове цркве извадио да ме поучи, како extra romanam ecclesiam non est salus. Ја нећу ни да пажње обраћам, г. писче, на ону вашу аргументацију, да се не гледа ко шта пише, него *шта* ко пише; а нећу пазити ни на оно друго, што ви казујете, да једна ствар написана остаје у пуној својој важности и онда, кад је исти писац са новодобивеним доводима оповргне. Нећу, велим, обраћати пажње за то, што би ово моје разлагање прешло у просто оцјењивање школског саставка младог ђака, коме треба казивати, како се са вишим настојањем и марљивијим учењем долази постепено до точнијег познавања истине; — привешћу вам само неколико цитата из *западне* црквене књижев-

ности, као паралел vašim citatima iz Delingera, da je staže pravoslavne crkve *naјјерамотније* и *најјоуквареније*.

Црквени историк J. H. Kurtz у свом Handbuch der allgemeinen Kirchengeschichte I. 358 каже: „Erwarten wir nicht das Unmögliche, und messen wir die Zeit nach ihrem eigenen Masstabe, so müssen wir staunen über die Blüthe der Gelehrsamkeit, die sich seit der Mitte des neunten Jahrhunderts vor uns aufthut und sich sechs Jahrhunderte lang unter aller Ungunst der Umstände erhält. Die Entwicklungsgeschichte dieser Gelehrsamkeit ist noch lange nicht genug aufgehellt. Das plötzliche Auftreten derselben und ihre ausdauerungsfähige Kraft gehört fast noch zu den Räthseln der Geschichte.“ „Die mittelalterlich-byzantinische Literatur ist zum grössten Theile noch ungedruckt. Nur die Historiographie macht eine Ausnahme davon. Es war nicht der wirkliche oder vermeintliche Unwerth dieser Literatur, der solche Missachtung nach sich zog, sondern vielmehr die feindselige Gesinnung gegen die lateinische Kirche. Der grösste Kenner dieser Literatur war der convertirte Grieche Leo Allatius, der sich auch um dieselbe durch gelehrte Forschungen und Editionen ausserordentliche Verdienste erworben hat. Sowohl er, wie die übrigen Theologen der röm. Kirche wandten ihre gelehrten Mühleistungen fast ausschliesslich denjenigen griech. Schriftstellern zu, die sich der Union geneigt bewiesen hatten“.)

У својој Dogmengeschichte I, 521 вели Baumgarten-Crusius: „Es ist wirklich schwierig, bei einer fortwährenden grossen Unbekanntschaft mit den mittelalterlichen Schriftstellern der griech. Kirche, hierüber mit voller Sicherheit zu urtheilen. Der sicherste Beweis indess, dass das Licht der alten Wissenschaft und Gelehrsam-

1) „Ако ми нећемо да тражимо оно што је немогућно и ако будемо мјерили време по његовом правом мјерилу, то се морамо дивити процјетању научности у грчкој цркви од 9-ог вјека пак за читавих шест столећа, при свима неспријаткама тадашњим. Историја развића те научности у многоме још није одкрита. Изненадни појав и дуготрајна сила њена спада у загонетке историје“. „Средњевјекова визант. литература већим дјелом још је неиздана; само историјографија саставља у том одношају изнимку. Необраћање пажње к тој литератури зависи не од дјejствителне или уображене ништавости њене, него од противног правца њеног насрам латинске цркве. Велики зналац те литературе, обраћени у латинство грк Лав Алације, својим научним истраживањима и издањима велику је услугу оказао науци; али и он, као и сви други богослови римске цркве, обраћао је своју научну пажњу само к оним грчким писцима, који су к унији расположени били“.

keit in der griechischen Kirche erhalten blieb, bleibt immerhin noch die Thatsache, dass es Griechen waren, die, theils vor, theils nach dem Fall von Constantinopel, dieses Licht in der lateinischen Kirche anzündeten“.¹⁾

Обраћајући пажњу на лажно суђење Делингера о православној цркви, чувени Овербек²⁾ позивље тог историка латинске цркве да се научи безиристрастију у историчким испитивањима код свог субрата Пихлера, који у својој књизи „Geschichte der kirchlichen Trennung zwischen dem Orient und Occident“ (1.550) вели: „Der Anfang hiezu wird damit gemacht werden müssen, dass die Katholiken mehr als bis jetzt noch geschicht, mit dem Studium der orientalischen Kirche sich beschäftigen“.³⁾

Што пак приводите Делингерове рјечи о стању руске цркве, то ми вам се не чудимо, јер повјеровасте авторитету, пак их и приведосте, али се чудимо са цјелим свјестним свјетом Делингеру, како је могао он, као знаменити римски публицист, бити у такој заблуди и исказати оно, што ни ви, г. писче, који ни мало не познајете, не бисте исказали. Та Бог помогао тог блаженог Делингера, је ли могуће да не зна, да одавна у руској цркви постоји св. Синод, као парламентни сабор, састављени од епископа и других великих црквених сановника; је ли могуће да не зна, да тамо постоје и врло честе конференције свештеника, да има неколико друштава, у којима учествују и свештеници⁴⁾, да имају четири знатне духовне академије, које заиста неуступају вашим сублимисам, да има около шестдесет сјеменишта, у којима се спремају са шестогодишњим течајем кандидати к свештенству, да има до сто деведесет духовних училишта са шестогодишњим течајем, у којима се спремају кандидати за сјеменишта; не може се поњати, како да знаменитом

¹⁾ „Зајиста је тешко, при непознавању средњевјековних списатеља грчке цркве, које се и данас још продужује, судити о тој цркви с подупном достовјерношћу. Најјачим доказом тога, да је свјетлост древне науке и научности сачувала се још у грчкој цркви, служи онај факт, да су на име Грци како до пада, тако и после пада Цариграда распаљивали ту свјетлост у латинској цркви“.

²⁾ Die orth. kath. Anschauung im Gegensatz zum Papstthum etc. Halle a/S. 1865 рад. 86—87.

³⁾ „То ће се започети, ако католици буду се бавили са изучавањем источне цркве више, него што је то досада било“.

⁴⁾ На пр. „Общество любителей духовнаго просвѣщенія“, којег је дјеловање око ширења религиозно-моралне просвјете у свима слојевима руског народа до данас увјенчано сјајним успјесима (Прав. об. 1875. II. 331—339).

Делингеру није био познат, кад је своје дјело „Kirche und Kirchen“ писао, ниједан од многих великих духовних часописа (а има их около 20), без да спомњем о епархијалним извјестијама, што при свакој еписк. столици изилазе; тако исто је непољатно, како је могао Делингер не знати о врло богатој руској духовној литератури, које производи превађани су и на француски, и на енглески, и на немачки, и на друге многе језике.

После овога ми би вам могли, г. писче, привести још огромну количину цитата из списа ваших научењака, да вам покажемо како сте слабо извјештени о стању православне цркве и ви и сви они, који ваше назоре дјеле, али нећемо више да трудимо наше читаоце. Ако нас опет изазовете ми имамо доста готове грађе за одговор, а међутим упућујемо вас да у погледу Делингера прочитате бечку „Presse“ од 17 Марта т. г. и неколико бројева раинског Меркура.

Што се најпосле тиче вјести, што из бечког Vaterland-а приводи г. писац, доказујући како се *грозним* мјерама служе православни у Русији да обраћају у православље т. зв. унијате, ја не бих одговарао г. писцу, него би му казао, да је то прјесна лаж, коју, осим других новина, изнесоше свјету на видик ено и „Osservatore triestino“. Али дочим је г. писац и ту нашао за добро удостојити баш мене своје пажње, у намјери, да ме ваљда мало поучи, то привешћу и ја њему, да га мало поучим, што пише о овој ствари један од гласовитих Бриселских духовних часописа „L' Union Chretienne“ у своме 3-ем броју ове године: „Il est certain que le gouvernement russe n' a jamais usé de violence à l' égard de ces grecs-unis; qu' il a protégé leur culte et leurs usages contre les entreprises des latins; que l' administration a plutôt mis des obstacles à l' union avec l' orthodoxie qu' elle ne l' a favorisée. — Quant aux 50.000 grecs-unis du diocèse de Khelm qui viennent de se réunir à l' orthodoxie, les papistes veulent ignorer que le pape a puissamment contribué à cet heureux événement pas son bref, omnem sollicitudinem qui tendait à latiniser complètement le grecs-unis. Placés entre le latinisme, augmenté de nouveaux dogmes, inconnus même aux anciens latins, et l' orthodoxie qui avait conservé le culte et la doctrine professés par leurs pères, le grecs-unis de Khelm ne pouvaient hésiter. — L' union a été solennellement consacrée le 12/24. janvier. . . . Les papistes diront et repeteront, comme ils l' ont fait déjà à satiété, que le grecs-unis sont violentés par le gouvernement

russe. Ils inventeront des nouvelles fables, répéteront les anciennes, et ils tromperont quelques ignorants. — Au lieu d'attribuer au gouvernement russe des violences qu'il n'a jamais commises, les papistes feraient mieux de reconnaître que c'est leur fanatisme et leur rage d'innovations qui ont surtout contribué à ramener à l'orthodoxie une population sérieusement chrétienne, et qui était toujours restée orthodoxe, à part la juridiction papale qui leur avait été imposée de force. — Si, dans les Eglises latines, il y avait plus de foi, on verrait se manifester chez elles le même mouvement qui entraîne les grecs-unis vers l'orthodoxie, c'est-à-dire, vers la seule Eglise qui ait conservé la vraie doctrine apostolique¹⁾.

После овога објављујем г. писцу, да му више никада о последњем обраћењу 50.000 к правослаљу говорити нећу зато, прво, што о безсмисленим измишљотинама није вредно говорити, а друго зато, што би доведен био да назовем г. писца разним неподобним именима, која би вређала достојанство овог часног часописа. —

У осталим предметима пак, све оно што због малог простора овог часописа нисам могао сада исказати, доказаћу г. писцу други пут, ако он, одговарајући на ово моје, пазове се својим именом онако, као што се ја ево називам

У Задру 29 Марта (10 Априла) 1875.

Н. Милаш

¹⁾ „Зајиста рус. правитељство није никада употребило насиља са унијатима; оно је штитило њиов култ и њиове обичаје против нападаја латињана; оно је скорје стављало запрјекe сајединењу са православљем, него што га је подпомагало. — Што се тиче оних 50.000 унијата из холмске епархије, који се присајединише к правослаљу, паписти неће да знају, да је баш папа највише допринео овом сретном догађају кроз своју посланицу о *plena sollicitudinem*, која је смјерала да сасвим олатини унијате. Палазећи се између латинизма, умноженог са таковим догматима, који су чак и старим латињанима непознати били, и православља, које је уздржало обреде и науку, што су њиови оци исповједали, унијати холмски нису могли даље одлевати. — Сајединење с православљем свечано је одпразниовано било 12/24 Јануара ове године. — Паписти ће казати и опетоваће, као што су то већ довољно и учинили, да су унијати били присиљени рус. правитељством. Они ће измислити нове басне, опетоваће каквог незналицу. — На мјесто да приписују рус. правитељству насиља, која оно није никада употребљавало, паписти боље би учинили, кад би признали да су фанатизам и њиова тежња к иновацијама највише допринијела да се придружи к православним један народ управо хришћански и који је увјек православним и остајао при својој папској власти, која му је силом наметнута била. — Да је у лат. црквама више вјере, и код њих би се показао онај исти покрет, који води унијате к правослаљу, т. ј. к једној цркви, која је сачувала истиниту апостолску науку“ (L'Un. chret. 1875. III. p. 110—112).

О одношаима српске цркве наспрам цркве цариградске.

(НАСТАВАК).

Ови историци — који тако мисле — чине се, као да нечују и незнају ни то, да и сами католици признају, да је српски народ коначно примио веру хришћанску и у истој подпуно се утврдио за време царовања Василија Македонца посредством грчког духовенства. Шта више они нећеју да знају ни за то, да је св. Савва, први архиепископ српски, — родивши се од знаменитих родитеља српских, васпитао се на Атону, где није било ни једног римског манастира, нити га пак и у данашње време има, — посвећен за архиепископа српског у Никеји грчким патријаром и у својој пастви ревностно утврђивао православље. Прејемници његови такође су сљедовали стопама великог просветитеља српског и чували веру својих отаца.¹⁾ Ови пак лжеисторици, извртајући факта, тврде, да је, тобож, св. Савва био намесником римског папе, који је се у то време находио у Цариграду, и да је, тобож, православље појавило се код Срба тек у почетку XIV столећа.²⁾ Но ово су све измишљотине паписта. — Срби се и данас тврдо држе православља и ако се многи налазе под тешким игом свирјепих тирана монголскога племена, и ако и у данашње време и сувише трпе притешнења и са стране латинских језуита у Аустрији, и са стране грчких среброљубивих фанариота у Босни, Херцеговини и старој Србији. — То нам може послужити као живи и јак доказ, да су Срби и у стара времена жестоко бранили и чували у средини својој *православље*. Ретко је се догађало, — а то су чинили из политичких интереса, — те су понеке личности остављале православље и прелазиле у католицизам.

¹⁾ Летопис Данилов, вид. Раића II, 389.

²⁾ Oriens christ. т. II, р. 319—321. види глас. X. 190.

www.unil.rs Оснивајући се на свему оном, што смо о крштењу Срба указали, можемо смело рећи: Срби су од времена апостолских па до XI столећа примали хришћанство у разна времена у већим и мањим групама; њима су хришћанску науку понајвише проповедали Грци, с којима су они били од вајкада у близком додиру. Срби су изодавна навикли се били гледати на Грке и на њихово духовенство, као на људе, који су испуњени хришћанском истином. Из овога се може извести то, да су Срби предостављали грчком духовенству не само право учења, већ и црквено уређење и управљање. Шта више, оно је завладало свима религиозним интересима српске цркве и само њихово подчинење цариградском патријару природно је подчинило и српску цркву. Сљедствено, зависност српске цркве од цариградског патријара јавља се, као историјски приутовљена; — због тога, ма како духовенство грчко, са својим ревностним заузимањем на утврђењу хришћанске науке, било за народ српски корисно, ипак оно није могло потпуно удовлетворити свима религиозним потребама Срба — премда једноверног народа. Према овоме могао би се извести закључак овакав: *хришћанство за дуго време није било основним начелом српског живота.* У овоме је тек могао успети — при садјејству промисла божијег — само св. Сава, први архиепископ српски, који је *добро појмио нужде свога народа.* Њему једином, кроз толика столећа, беше суђено, да развије и на висину независности подигне српску цркву. — Даље ћемо расматрати, каки су били унутарњи одношаји српске цркве наспрам цариградске у овом најтамнијем времену у историји српске цркве. . . .

II.

Латинска пропаганда у Србији. — Борба грчког духовенства с латинским мисионерима. — Колебање Срба у вери. — Установљене словенске архиепископске катедре под назвањем „Прве Јустинијаније (Primus Justinianus) доцније прозвана Охридска. — Узрок што су Срби више тежили к цариградском патријару, него ли римском папи. —

Истинску истину рекао је један даровити и учени Дубровчанин Никола Пуцић (Pazza), кад је казао, да је „ре-

литеријав без пропаганде немислима“, јер то се потпуно огледа на латинским пропагандистама, који још од прастарих времена, па и дан данас упражњавају и врше ту мисију. То нам сведочи њихова ревност у продужењу толиких векова, коју су они (католици) употребљавали у разношењу католицизма код нас и код свију других народа. С тога нек се нико не чуди што су се они тим оруђем служили. кад су своју веру и међ Србе разносили. Срби онда као несамосталан народ, наклањао се је по својим политичким назорима час Цариграду, час Риму; јер као што је год пропаганда ишла од римске стране, тако је и од цариградске. — Ово разношење хришћанске науке са две стране — обе јаче од Срба — и колебало је Србе у својој вери, коју су од апостола примили. Ово насилничко намештање науке хришћанске Србима и једне с друге стране није донело никаквог стварног успеха српском народу, него га још и поколеба у вери хришћанској — те више пута одступаше од исте и враћаше се у наручја своје прастаре — незнабожачке вере. Шта више оваки поступци доведоше га до сумње и о самој вери и незнађаше којима пре да верује: да ли грчким мисионерима или латинским легатима. А све ово најзад примора Србе, те једном приликом и грчким и римским мисионерима рекоше: „ми и нежелимо подчињавати се ни једној туђој цркви — т. је. ни грчкој, ни римској, — и њеној пропаганди, већ желимо имати своју сопствену цркву и своје свештенике.“ И ево одакле још ниче клица међу Србима о националној јерархији, јер борба и међусобно тарење проповедника грчке и римске цркве имађаше штетан утисак на религијозно осећање српског народа и подковаваше уважење насрам обе јерархије. Но одкуд искрену латинска пропаганда међу Србима, те источне представнике цркве постави у врло хрђав положај? — (НАСТАВИТЕ СЕ.)

Г Л А С Н И К.

Рукоположени су:

Аврам Крстић из Ражња окр. Алексиначког, свршени богослов, рукопожен је за ђакона 25 Децембра 1874 год. а за свештеника 29 истог месеца и године и постављен за пароха I парохији подгорачкој у округу Црноречком.

Милија Поповић из Врбовца окр. Црноречког, богослов, рукоположен је за ђакона 20 Децембра 1874 год. а за свештеника 1 Јануара 1875 год. и постављен за пароха врбовачког у окр Црноречком.

Јосиф настојатељ манастира Липовца (св. Стевана) у округу Алексиначком, 9 Марта ове год. произведен је за *игумана*.

Вићентије Поповић парох јежевички, који је ове године био и посланик народњи у скупштини, одликован је од стране свог архијереја црвеним појасом, који му је предат са следећим писмом:

Благоговјејном јереју Вићентију Поповићу пароху јежевичком.

Пратећи вас на путу ваше узвишене службе свештеничке, уверили смо се, да сте, при свима тегобама, које свештеника окружавају, за сво време свога свештено-служења, били леп углед својој пастви у свему што је добро и спасително; да сте својим искреним заузимањем за напредак вере и морала хришћанског, као и остатка, што доноси стварна напредка црквеној општини вашој, придобили подпуног поштовања и љубави и изван своје пастве, која у вама гледа правога духовног оца и пастира.

Па желећи да вам дамо видљива знања нашег задовољства на такој вашој искреној служби, те да вас још већма одушеavimo у љубави и преданости према своме народу и светој служби својој, те да би у томе послужили за углед и осталим друговима вашим; ми вам дајемо архијерејски благослов, да можете носити „црвени појас“ као знак, којим црква отликује добре и ревносне свештено-служитеље своје, уверени будући, да нећемо престати и унапред бодрим око пратити ваш живот и рад, као и осталог клира црквеног, који нам је поверен и исти по заслуги оцењивати и награђивати.

ЕПИСКОП УЖИЧКИ
Викентије с. р.

Јавна благодарност.

„Нико не меће свећу под сто, већ на сто
да светли свима.“ (свето писмо).

Имена добричких лица никада нетреба да остану заборављена. Манастир Раковица, у странама историје својега бића, са благодарношћу бележи имена својих дародаваца између којих прво место заузима племенита госпођа Томанија Обреновић. Многима од поштованих читалаца би ће познато колико је добра овоме манастиру учинила г. Томанија. Између многих добротинастава која је она досада изводила по урођеној јој побожности и душевној врлини указати овоме светоме дому божијем, подарила је још и *једно потпуно свештеничко црно одјејаније*.

Смерно братство Раковичко изјављујући овим своју најсрдачнију благодарност г. Томанији на њеном дару, приносиће топле молитве творцу васионе, за дуг живот и постојано здравље њено.

ИГУМАН М. РАКОВИЦЕ

Владимир са братством.

Дар саборној београдској цркви.

Црква ова обogaћена је следећим утварима црквеним:

Г. Илија Кораћ трговац ов. приложио је, за спомен своје покојном брату Ристи Кораћу, бивш. магацији, једну одежду од кадифе са богатим накитом у вредности 40 дук. ц.

Породица почив. Ристе Параноса приложила је, за спомен почив. Ристи Параносу, бив. ов. трговцу, такође једну одежду кадифену са богатим накитом у вредности 50 дук. ц.

Породица почив. Гуше Боди приложила је, за спомен поч. Гуши ов. трговцу, једну одежду од fine стофе у вредности 50 дук. ц.

Свештенство и турсори цркве саборне изјављују дародавцима јавну захвалност на овим богатим даровима, који ће дуго и за много улашавати благоједије црквенско.

Дар цркви Радујевачкој.

Г. Дина Јовановић трговац овдашњи и његова жена Митра извели су поклонити овој цркви просфоре за целу прошлу годину, с којим су поклоном уштедили цркви око 180 гр. ч., и г. Стеван Станковић трговац из Неготине и овога жена Перса извели су у тој години поклонити три дарка од црвеног сомота у вредности 200 гр. чар.

Поред усрдне молитве, коју свештеник ове цркве приноси престолу свевшњег, за здравље ових побожних душа, подисани изјављују им овим пред светом топлу благодарност на овом њихном лепом дару.

У Радујевцу 15 Фебруара 1875 год.

ПАРОХ РАДУЈЕВАНКИ,

Стеван Величковић.

ТУТОРИ ЦРКВЕ РАДУЈЕВАЧКЕ,

Марин Поповић и Јон Горњак.

Издаје и уређује проф. богослов. архим. **Нестор.**